

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 22. septembrī
(OR. en)

13202/23

SOC 626
EMPL 446

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Eiropas sociālās aizsardzības sistēmu konsolidācija un stiprināšana – politikas debates

Pielikumā ir pievienota prezidentvalsts orientējoša piezīme par minēto tematu, kas paredzēta, lai sagatavotos Padomes (*EPSCO*) politikas debatēm 2023. gada 9. oktobrī.

Eiropas sociālās aizsardzības sistēmu konsolidācija un stiprināšana

Politikas debates

Nesenās krīzes, galvenokārt pandēmija un inflācijas sekas, ko radījis Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, ir parādījušas – lai ierobežotu mājāsaimniecību ienākumu samazināšanos, ir noteikti nepieciešama tūlītēju rezultātu politika. Šai politikai būtu jākoncentrējas uz visneaizsargātākajiem, tādējādi izvairoties no ilgstošas negatīvas ietekmes, kas saasina nevienlīdzību, ierobežo iespējas un visbeidzot palēnina izaugsmi vidējā termiņā un ilgtermiņā.

Tomēr, lai pienācīgi pievērstos pamatā esošo sociālo un ekonomisko pārmaiņu sociālajai ietekmei, nepietiek tikai ar ātru un mērķtiecīgu reakciju uz šīm problēmām. Efektīva Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāna īstenošana prasa aktīvi strādāt pie šo pamatā esošo strukturālo problēmu sociālajām sekām, piemēram, tām, kas saistītas ar digitālo un zaļo pārkārtošanos.

Lai gan šīs pārmaiņas Eiropas iedzīvotājiem paver lielas iespējas, tās varētu arī palielināt nevienlīdzību, piemēram, radot digitālās plaisas vai enerģētisko nabadzību. Sociālajai politikai šīs situācijas ir pienācīgi jānovērš un jārisina.

Šajā sakarā dalībvalstis ir pieņēmušas vai īsteno reformas savās sociālās aizsardzības sistēmās, piemēram, bezdarbnieku pabalstu reformas un pagaidu atbrīvojumi no sociālā nodrošinājuma iemaksām, kas dažkārt saistīti ar pārkvalifikāciju; tās turklāt pievēršas sociālās aizsardzības atšķirībām, uzlabojot pašnodarbināto un neaizsargāto grupu sociālo aizsardzību. Tomēr šo grupu aptvērumus dalībvalstīs ievērojami atšķiras.

Arī minimālo ienākumu shēmu konsolidācija ir palīdzējusi mazināt šo krīžu ietekmi. Jo īpaši, pamatojoties uz nesen pieņemto Padomes ieteikumu, dalībvalstis strādā pie tā, lai palielinātu minimālo ienākumu shēmu aptvēruma līmeni, samazinātu augstos neizmantošanas rādītājus, kas saistīti ar šāda veida pabalstiem, un lai nodrošinātu sociālo un nodarbinātības pasākumu papildināmību.

Papildus tam, ka tiek nodrošināts finansiālais atbalsts, cilvēkiem būtu jāsniedz palīdzība un padoms, kā pilnībā iekļauties sabiedrībā – gan sociālajā vidē, gan darba vietā, dodot viņiem iespēju integrēties un piedalīties ar vienlīdzīgām tiesībām un iespējām.

Lai šos mērķus sasniegtu savu valsts reformu programmu ietvaros, dažas dalībvalstis ir ievērojami izmantojušas Savienības līdzekļus, piemēram, *NextGenerationEU* un struktūrfondus. Tomēr ar īstermiņa pasākumiem nepietiek – dalībvalstīm ir jāizmanto arī vidēja termiņa un ilgtermiņa pieeja. Tāpēc dažas dalībvalstis sāk apsvērt to, cik būtiska ir sociālā atdeve no investīcijām, un to, kāds nodokļu režīms tai būtu piemērots.

Cenšoties veicināt Eiropas sociālās aizsardzības konsolidāciju un stiprināt šo sociālo aizsardzību, ir jāuzlabo sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinācija, lai reaģētu uz pārmaiņām darba pasaulē. Tāpēc ir ļoti svarīgi pastāvīgi iesaistīties sarunās par priekšlikumu pārskatīt Regulu par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu.

Pašlaik jaunā situācija darba pasaulē, piemēram, tā sauktie “digitālie klejotāji” un tāldarbs, Eiropas Savienībai liek apsvērt sociālās nodrošināšanas koordinācijai radītās sekas, kritērijus piemērojamo tiesību aktu noteikšanai un ietekmi uz dažādām sociālā nodrošinājuma jomām.

Ņemot to vērā, Administratīvās komisijas sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinācijai *ad hoc* grupa savus centienus vispirms ir koncentrējusi uz gadījumiem, kad tāldarbinieki savu darbību regulāri veic dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā ir iedibināts viņu darba devējs, un grupas mērķis ir ierosināt konkrētus veidus, kā risināt šīs situācijas. Tomēr nākamajā likumdošanas ciklā, iespējams, būs vajadzīga plašāka Savienības līmeņa rīcība.

Tajā pašā laikā digitālās tehnoloģijas maina veidu, kā iestādes savstarpēji sadarbojas. Dalībvalstis izzina jaunus veidus, kā uzlabot saziņu starp iestādēm, iedzīvotājiem, uzņēmumiem un iestādēm. Domājot par sociālās aizsardzības nākotni, ir jāņem vērā digitālie rīki un mākslīgais intelekts – galvenokārt kā līdzeklis, ar kura palīdzību veicināt sociālā nodrošinājuma tiesību īstenošanu un pastiprināt cīņu pret krāpšanu un ļaunprātīgu izmantošanu. Nesenajā Komisijas paziņojumā “Par digitalizāciju sociālās nodrošināšanas koordinācijā – brīvas pārvietošanās atvieglināšanu vienotajā tirgū” ir izvērtētas esošās iniciatīvas un ierosināti konkrēti pasākumi, lai virzītos uz digitālāk integrētu sociālās nodrošināšanas koordinācijas sistēmu.

Ņemot vērā minēto un balstoties uz valstī uzkrāto pieredzi, ministri tiek aicināti apsvērt šādus jautājumus:

- *Kādas sekas uz sociālās aizsardzības sistēmām ir izraisījušas izmaiņas, ko radījusi Covid-19 pandēmija un Krievijas agresijas kara pret Ukrainu radītās inflācijas sekas, kā arī zaļā un digitālā pārkārtošanās, ko pašlaik piedzīvo mūsu sabiedrība? Kādas ir prioritātes, lai uzlabotu sociālo aizsardzību?*
- *Soli uz priekšu sociālās aizsardzības jomā iezīmē Padomes ieteikuma pieņemšana par adekvātu minimālā ienākuma atbalstu. Kādas ir galvenās atziņas, kas gūtas, attiecīgās shēmas īstenojot valsts līmenī? Kā varētu panākt to, lai sociālā aizsardzība aptvertu arī visneaizsargātākās grupas?*
- *Vai tehnoloģiju attīstība, jo īpaši mākslīgais intelekts, palīdz novērst pastāvošos šķēršļus sociālās nodrošināšanas koordinēšanā un atvieglo saziņu starp pārvaldes iestādēm visā Savienībā? Vai jūs varētu dalīties pieredzē par tehnoloģiskās inovācijas izmantošanu sociālās aizsardzības stiprināšanā?*